

Zpravodaj ČAS 2021

Vážení členové, rozhodli jsme se významné informace, které se dotýkají života společnosti alespoň jednou ročně shromáždit a dát na vědomí ostatním, ale i uchovat tak pro naše následníky.

Personalia

Noví členové v roce 2021: Felšöová Andrea, Hovořáková Mária, Belbl Miroslav, Hylmarová Milada, Janoušek Tomáš, Morávek Alexandr, Dzetkuličová Veronika, Bretová Karolína, Moráň Lukáš, Červený Květoslav, Tauber Zbyněk, Čížková Kateřina, Foltýnková Tereza, Musilová Zuzana.

Změny ve vedení pracovišť

LF UK v Plzni, přednostou Ústavu anatomie od 1. 2. 2021 je prof. MUDr. Jiří Ferda, Ph.D.

1. LF UK v Praze, přednostou Anatomického ústavu je od 1. 10. 2021 doc. MUDr. Ondřej Naňka, Ph.D.

Vzpomínáme

Doc. RNDr. Pavel Fiala, CSc.

Doc. RNDr. Pavel Fiala, CSc. (*25. 7. 1946, †17. 7. 2021) vystudoval antropologii na Přírodovědecké fakultě UK v Praze a v r. 1970 nastoupil do Ústavu anatomie LF UK v Plzni. Pod vedením profesora Heřta zaměřil svou výzkumnou práci do oblasti osteologie, kde přispěl řadou originálních výsledků při studiu vaskularizace kosti, experimentálního výzkumu vlivu mechanické zátěže na růst a funkční adaptaci kosti. Úspěšně spolupracoval s odborníky v oblasti ortopedie, forenzní antropologie, soudního lékařství, biomechaniky. V oblasti pedagogické je nesmazatelně zapsán u generací studentů svými anatomickými schématy, kterými nejen ilustroval učební texty, ale které učil kreslit přímo studenty ve výuce. Svou výtvarnou erudici uplatnil i jako učitel anatomie pro výtvarníky. V roce 2000 byl jmenován docentem a stal se přednostou Ústavu anatomie. Byl dlouholetým proděkanem pro výuku v angličtině a přednášel na řadě zahraničních univerzit. V roce 2016 mu byla za jeho přínos domovské fakultě a univerzitě udělena Zlatá pamětní medaile Univerzity Karlovy. Byl dlouholetým členem České anatomické společnosti, v jejímž výboru rovněž pracoval. V roce 2017 byl oceněn pamětním listem ČAS a v roce 2021, velmi krátce před svým odchodem, převzal Jesseniovu plaketu ČAS. V docentu Fialovi ztratila jeho domovská fakulta i odborná veřejnost nesmírně erudovaného anatoma, neúnavného organizátora, odbornou autoritu, nenahraditelného učitele i kolegu. Čest jeho památce!

Prof. MUDr. Oldřich Eliška, DrSc.

Dne 12. 7. 2021 nás po krátké těžké nemoci opustil prof. MUDr. Oldřich Eliška, DrSc. (* 13. 11. 1934 v Mladé Boleslavi). Prof. Eliška byl významným představitelem a doyenem nejen pražské anatomické školy, ale i nejstarším a aktivně působícím morfologem v ČR. V Anatomickém ústavu 1. lékařské fakulty Karlovy Univerzity působil od roku 1958, tedy od ukončení svých studií, až do posledních chvil.

Celý svůj profesní život spojil se studiem srdce, zejména jeho převodního systému. Ostatně cévní a zejména lymfatický systém byl celoživotním tématem pane profesora. Ve své kandidátské práci (1966) se věnoval kolaterálnímu řečišti ledviny a jeho reakci na uzávěr, podobně pak v habilitační práci (1969) se zaměřil na morfologický obraz revaskularizované a transplantované ledviny. Nikdy se nejednalo o pouhou deskripci, ale vždy o experiment. Kromě teoretických otázek, byl jeho výzkum propojen i s

klinickou problematikou, například studiem lymfatické drenáže prsu. Doktorskou práci s názvem „Cévní a lymfatické zásobení převodního systému srdce a krajiny sinus coronarius“ obhájil v roce 1991 a profesorem byl jmenován v roce 1992.

Prof. Eliška publikoval více než 60 převážně impaktovaných publikací. Své celoživotní zkušenosti vložil prof. Eliška do obsáhlé monografie Lymfologie (Galén, 2018), která byla pro svou mimořádnost oceněna cenou Hlávkovy nadace a cenou ČLS JEP za vědeckou práci. Objem a komplexnost této monografie nemá ve světovém písemnictví obdoby.

Kromě toho se prof. Eliška podílel i na přípravě učebních textů pro studenty lékařství a fyzioterapie, dlouhodobě se podílel i na výuce masérů a manuální lymfodrenáže. Prof. Eliška však nebyl pouze anatomem, působil dlouhá léta aktivně i jako chirurg na 3. chirurgické klinice 1. LF UK. Z této éry pochází i jedna z jeho nejcitovanějších publikací věnovaná roli phrenoesophageální membrány při vzniku hiátové hernie. V poslední době se věnoval se i terapii lymfedému, kde pomohl řadě pacientek, které trápilo toto onemocnění po prodělané rakovině prsu.

Rozsáhlá vědecká erudice prof. Elišky vedla k významnému mezinárodnímu uznání a prof. Eliška byl ve vedení nejenom české, ale světové Společnosti pro lymfologii.

Prof. Eliška byl oblíbeným učitelem anatomie, kde jeho přednášky z anatomie srdce a lymfatického systému patřily k nezapomenutelným. Jeho oblibu nesnížil ani fakt, že vždy patřil k přísným učitelům praktik a náročným examinátorům. V 90. letech pan profesor stál u začátků výuky studentů anglické paralelky na naší fakultě a získal si tak i respekt a oblibu i u nich. Kromě České republiky předával v letech 1975 – 77 své zkušenosti i studentům lékařství v Súdánu.

Pan profesor Eliška byl vždy plný energie a měl vždy optimistický náhled na život. Byl vynikajícím společníkem a vypravěčem, který dokázal nadchnout pro svůj obor řadu studentů. Bude nám všem chybět. Čest jeho památce!

Ocenění ČAS

Jesseniova plaketa:

Doc. RNDr. Pavel Fiala, CSc. – za celoživotní práci pro rozvoj anatomie a osteologie

RNDr. Alena Němečková, CSc. – za celoživotní práci pro rozvoj histologie a paleopatologie

Čestné členství ČAS

Prof. MUDr. RNDr. Svatopluk Čech, DrSc. – za celoživotní práci pro rozvoj embryologie a histologie

CENA ČAS

2021 Czech Anatomical Society & Olympus Award - Winner

Novotný J, Strnadová K, Dvořánková B, Kocourková Š, Jakša R, Dundr P, Pačes V, Smetana K Jr, Kolář M, Lacina L. Single-Cell RNA Sequencing Unravels Heterogeneity of the Stromal Niche in Cutaneous Melanoma Heterogeneous Spheroids. *Cancers* (Basel). 2020 Nov 10;12(11):3324.

2021 Czech Anatomical Society & Olympus Award – Runner-Up

Solár P, Klusáková I, Jančálek R, Dubový P, Joukal M. Subarachnoid Hemorrhage Induces Dynamic Immune Cell Reactions in the Choroid Plexus. *Front Cell Neurosci.* 2020 Feb 11;14:18. doi: 10.3389/fncel.2020.00018.

Akce ČAS v roce 2021

Morphology 2021 - 52nd International Congress on Anatomy and 57th Lojda Symposium on Histochemistry, 9. – 11. 9. 2021 v Praze

Morfologický večer, Plzeň, 3. 11. 2021.

Anonce akcí v roce 2022

Morphology 2022 je plánováno v termínu 11. – 13. 9. 2022 v Hradci Králové.

27. – 28. 4. 2022 pořádá EFEM on-line virtuální meeting First European Student Symposium on Anatomical Research - ČAS bude nominovat 2 účastníky z řad PhD studentů do konce února.

Anonce významných publikací a výstupů pro výuku z morfologických pracovišť

Hudák R, Kachlík D a kol. Memorix anatomie. 5. vyd. Praha: Triton, 2021. 607 s. ISBN 978-80-7553-873-4.

Volby do výboru ČAS

Na podzim proběhly korespondenční formou volby do výboru ČAS, celkem bylo doručeno 82 hlasů.

Na základě pořadí podle počtu hlasů byl sestaven nový výbor, který bude pracovat od 1. 1. 2022.

Předseda: Ondřej Naňka

1. místopředseda: Jaroslav Mokrý

2. místopředseda: Zbyněk Tonar

Vědecký sekretář: Karel Smetana

Pokladník: Tomáš Kučera

Revizoři: Marcela Buchtová, David Sedmera

Členové výboru: Milena Králíčková, David Kachlík, Marek Joukal